

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 99347. — «St. Olavs» ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, er åpen hver dag kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Hva gjør vi for vår biskop og våre prester? — De eldste bibelhåndskrifter. — Augustin-valfart. — Barna takker for ferien. — Det apostoliske Vikariat for Danmark 50 år. — † Olga Rasmussen — «Søster Olga». — Om skjærilden. — Herhjemme.

Hva gjør vi for vår biskop og våre prester?

Bønn er det åndelige livs alfa og omega, fordi den bringer oss nærmere Gud og jo nærmere vi kommer ham, jo mer føler vi trang til å be. Som alt åndelig har også bønningen et jordisk sidestykke: elsker vi et menneske høgt ønsker vi intet heller enn å kunne fortelle det alt vi opplever ved å betro ham eller henne alle våre gleder og sorger, alle våre vansker og alt vårt hell, all vår motgang og all vår medgang. Det er oss en livsfornødenhet å kunne tale ut til vår elskede, vår beste venn.

Og når det er slik her på jorden, hvor meget mere bør vi da ikke føle trang til å betro alt til Gud! Selv om vi vet at han allerede kjenner alt om oss, så lenges vi dog etter å tale med ham om oss selv. Dette er helt riktig, men er det bare angående våre egne anliggender at vi kommer til Gud? Lenges vi etter og føler vi i like så høg grad trang til å fortelle ham om andres sorger og takke ham for andres gleder? Skjønt dette dog skulde høre med til kristen nestekjærlighets første og største plikt vil vi visst alle komme til et sørgelig resultat om vi sammenlikner det antall bønner vi ber for andre med det vi ber for oss selv.

Dette gjelder ikke minst våre bønner for våre prester, for våre hyrder og vår overhyrde — disse Guds sendebud på jorden, som helt har vigslet seg til hans tjeneste og tjener oss så utrettelig av hele sitt hjerte. Vi tenker i det daglige liv så altfor lite på hvorledes disse Guds særlige venner sliter seg ut, ofrer hele sitt liv, alle sine tanker, ord og gjerninger på arbeidet for Guds rike idet de virker blant oss, som til gjengjeld lønner dem med en utakknemmelighet, som vel som oftest beror på tanke-

løshet og forglemmelse, men hvis resultat viser seg i at vi så altfor sjeldent ber for dem eller vier dem en sann og ekte interesse på grunnlag av deres kall — tvert om ofte bare viser denne interesse ved å stille nye og stadig større krav til deres tid, tålmod og krefter hvis vi ikke gjør det som verre er: viser dem interesse på en helt usann og falsk basis, som intet har med deres livsgjerning å gjøre. Det tas som en selvfølge at prester, ja biskop med, alltid skal stå rede til å bistå oss med råd og dåd, ofte når det gjelder rene bagateller, og ingen eller meget få husker at dette forplikter oss overfor dem — ingen eller meget få tenker på at også våre sjelehyrder trenger legemlig og åndelig hvile for å kunne vedlikeholde sine krefter. Vel er en prests liv en eneste lang offergang, men det fritar ikke legfolket fra å vise hensynsfullhet og i første rekke pålegger det oss alle, som nyter godt av hyrdenes omsorg og offervilje, den enkle plikt gjennom bønn og forbønn å nedbe den overmenneskelige styrke, som våre prester trenger for å kunne røkte sitt hellige kall overensstemmende med hva deres rene og gode vilje tilsier.

La oss derfor be for vår biskop og prestskapet som vi ber for oss selv og for våre egne! Hvor inderlig vi så enn ber kan vi likevel aldri gjøre så meget for dem som de gjør for oss. Men vi kan holde deres armer oppe ved våre bønner slik som Aron og Hur en gang støttet Moses, og slik hjelpe med til å vinne den endelige seier over Kristi fiender, Kirkens seier over verden, Guds rikets seier i mennekehjertene.

Og hva vilde det ikke bety om menigheten i hver

kirke ofret søndagsmessen for sin hyrde og sin overhyrde! Hva vilde det ikke bety om alle katolikker ofret en hellig kommunion om uken i samme hensikt!

En prest sa engang: «Ingen aner hva en sokneprest har å gjøre uten soknepresten selv.» En biskop kan med rette si det samme. Det arbeid Herrens utvalgte tjenere utfører er over menneskelige krefter, men Gud selv gir dem styrke til å gjøre mer enn de i grunnen kan. Vårt ansvar ligger i det faktum at våre bønner for dem kan mangfoldiggjøre hva de allerede utretter ved å nedkalle en slik nådens overflod fra det høge, at sjelehøsten vil bli enno større og rikere.

En prest leser ofte den hellige messe for menigheten og for dens enkelte medlemmer, men hvor ofte lar vi en messe lese for en prest før etter han er død? Hvor ofte lar vi en messe lese for vår biskop?

Det er i disse dager en anledning til å ta dette

under overveielse og la våre krav til våre åndelige vegledere bli avløst av støtte. Den beste hilsen vi kan bringe vår overhyrde er å legge hans og prestenes arbeid inn under Guds beskyttende vinger gjennom den hellige messe og vår personlige bønn. Større gave kan vi ikke skjenke, skjønnere blomster kan vi ikke bringe. Men mindre bør det heller ikke være om våre forsikringer om tro og kjærlighet ikke skal være annet enn «lydende malm og klingende bjelle». Ene det beste er godt nok for de som har tatt det helligste av alle kall som sin livsoppgave på jorden — ene det helligste kan oppby den styrke som her trenges tilført menneskelig offervilje. La det derfor ikke være i ord men i kraft at vi legger vår overhyrdes og våre hyrders liv og virke inn under Guds varetekt og anroper ham om hans rikeste velsignelse over dem — i tid som i evighet!

De eldste bibelhåndskrifter.

Av monsignore dr. Karl Kjelstrup.

De skriftlige nedtegnelser vedrørende Guds åpenbaring til menneskeslekten kaller vi «Bibelen». Dette ord er dannet av det greske «Ta Biblia» som betyr «Bøkene» — dvs. bøkene framfor alle andre bøker. Bibelen er nemlig ikke et enkelt skrift, men en samling på 71 skrifter av 51 forskjellige forfattere. Om en felles plan er der her ikke tale. Imellom den første av dem, Moses, og den siste, evangelisten Johannes, ligger der nemlig et tidsrom av over halvannet årtusen. Allerede denne omstendighet viser at protestantismen med alle sine sekter og partier bygger på feilaktige forutsetninger, når den vil gjøre Bibelen til en lærebok i religion. I så fall måtte jo en plan være blitt utkastet på forhånd og deretter fulgt av de forskjellige skribenter, likesom f. eks. vår katekismus samler sitt mangfoldige innhold under de tre synspunkter: Tro, bud og nådemidler. De bibelske forfattere viser seg imidlertid å ha grepet til pennen på tilfeldige foranledninger. At Skriften skulde inneholde alt hva Gud har åpenbart — slik som de protestantiske samfunn mener — motsies også direkte av evangelisten Johannes, som uttrykkelig sier at Jesus har gjort mange andre ting — og uten tvil sagt enda flere — som ikke står oppskrevet i evangelienes bok, og av evangelisten Lukas som beretter at den oppstandne Frelser framstillet seg for de elleve i førti dager og talte om det som hører hans rike på jorden til, uten å angi nøyere hva det var han sa.

Hvis Jesus hadde ønsket å meddele oss sin åpenbaring ved en bok, måtte han for det første ha oppfordret apostlene til å skrive ned hva han åpenbart for dem, og for det annet måtte han ha sørget

for at boktrykkerkunsten allerede da var blitt oppfunnet, så boken kunde få den fornødne utbredelse. Intet av dette gjorde han. I stedet stiftet han en frelsesinstitusjon, Kirken, som han betrodde forkynnelsen av åpenbaringssannhetene og lovet samtidig å beskytte den mot å føre sjelene vill ved å forfalske den åpenbarte tro.

Apostlene anså det derfor heller ikke for å være en plikt som påhvilde dem å nedskrive åpenbaringen. Flere av apostlene skrev overhodet intet, og andre skrev bare leilighetsvis — og det atskillige år etter Kristi bortgang fra denne verden. De første kristne hadde visstnok overtatt Det Gamle Testament fra jødene. Jesus hadde jo selv utallige ganger henvist til det som til Guds inspirerte ord. Men et Nye Testament hadde de ikke. Kirken og dens forkynnelse er altså eldre enn Bibelen, og forutsettes av Bibelen. Ved siden av Det Nye Testament hadde Kirken sin apostoliske overlevering som utfylte og forklarte det skrevne Gudsord. Selv da det ene skrift etter det annet om Kristi liv og lære hadde sett dagens lys, rådet der stor uvisshet om hvilke av disse skrifter skulde ansees som inspirerte og hvilke ikke. Det var først på den store kirkeforsamling i Kartago i året 397 at den katolske Kirke med apostolisk myndighet avgjorde hvilke nytestamentlige skrifter skulde betraktes som innblest av Guds ånd og samlet dem i én bok som — sammen med Det Gamle Testament — ble kalt «Bibelen».

Bibelens originaltekst var skrevet dels på hebraisk, dels på gresk. Det første var tilfallet med Det Gamle Testament, det annet med Det Nye. Frelseren

og apostlene talte arameisk eller syrokaldeisk. Av evangeliene antar man at et, nemlig Matteus-evangeliet, ble skrevet på arameisk, fordi dette evangelium vesentlig henvender seg til jødene og de jødekristne. Imidlertid er jo originalskriftene alle sammen gått tapt — muligens utslitt under bruken, ettersom de ofte låntes fra menighet til menighet.

Ved den hyppige avskrivning som visstnok foregikk med stor omhu og pietet, kunde det ikke unnåes at der ofte innsneg seg feil — både på grunn av avskrivernes uvidenhet og deres rettelyst — for ikke å tale om vranglærernes ondskap som gjerne vilde gjøre Bibelen til en beviskilde for sine nye lærdommer. Den hellige Ireneus som døde i året 202, så seg foranlediget til å føye til i en av sine bøker følgende advarsel: «Jeg besverger deg som kommer til å avskrive denne bok ved Vår Herre Jesus Kristus og ved hans herlige åpenbaring, når han kommer for å dømme levende og døde, at du sammenlikner din avskrift med denne original og nøyaktig retter den deretter, samt at du likeledes overfører denne besvergelse i din avskrift.»

Det er dog for størstedelen bare i mindre vesentlige ting der forekommer avvikelser. Den lærde italienske prest de Rossi, har således samlet og sammenliknet 1700 forskjellige avskrifter av Det Gamle Testament og funnet dem i det vesentlige overensstemmende. Et liknende arbeid er også blitt utført for Det Nye Testaments vedkommende av skriftforskere som Mill, Bengel, Tischendorf og andre. Man er derfor temmelig sikker på grunntekstens originale utseende og form, selv om enda enkelte mindre betydningsfulle varianter kan være gjenstand for lærde diskusjoner.

Når man tar i betraktning at den første trykte bibel utkom i året 1450 — altså litt før Luthers fødsel, er det lett forståelig at der har vært en utrolig mengde håndskrifter i århundrenes lange løp. Det var jo især de flittige benediktinermunker som ofret tid og møye på disse bibelavskrifter — dels på grunnspråket, dels i oversettelser.

Av disse gamle håndskrifter på gresk er det tre som har den største interesse, det såkalte «Vatikaniske» i Vatikanets bibliotek i Roma, det «Sinaitiske», som først ble kjent i forrige århundre, i Leningrad, og det «Alexandriske» som er i London.

Disse håndskrifter viser oss Bibelen, således som den var kort etter de apostoliske tider. Om deres alder har det vært ført en vidløftig diskusjon som jeg her ikke kan gjøre rede for, men vi er ikke langt fra det rette, når vi antar at de når i runde tall fra henimot år 300 til omkring år 450. Alle greske håndskrifter fra før den tid er gått til grunne under de forferdelige forfølgelser, for disse ble ikke bare rettet mot de kristne selv, men også — og det med særlig kraft og iver — mot deres hellige skrifter.

Hvert av de tre nevnte håndskrifter har sin historie. Jeg begynner da med:

1. Codex Vaticanus.

Dette håndskrift er man no enig om å betrakte som det eldste. Det har no ligget minst 500 år i det verdensberømte Vatikaniske bibliotek i Roma.

Med god grunn misunder man den katolske Kirke dette verdifulleste av alle bibelhåndskrifter. I de seinere år har pavene sørget for å gjøre det lettere tilgjengelig ved å foranstalte en ypperlig facsimilieutgave, som no kan sees i de største offentlige biblioteker, således også på vårt universitetsbibliotek.

Dette håndskrift består av omtrent 700 blader av det fineste pergament, omtrent en fot i firkant, bundet sammen i form av en bok. Det er ikke ganske fullstendig, idet det har tapt 1. Mosebok fra kap. 1 til kap. 46, salmene 105 til 137 og av Det Nye Testament alt etter hebreerbrevets kap. 9 v, 14. Den opprinnelige skrift må ha vært meget vakker og fint formet. Der er bare noen få ord tilbake her og der, hvorav vi kan dømme om det. For fra ende til annen har hele håndskriftet vært gått over av en geskjeftig avskriverpenn fra omtrent det tiende århundre. Sannsynligvis var skriveren redd for at den kostelige skrift skulde falme og forsvinne, hvis den ikke ble blekket over på denne måte. Men forholdt det seg så, da var hans frykt ganske ugrunnet, for der er enkelte ord som han har gått forbi (i den tro at de var uriktige) men som framleis er vedblitt å være fullstendig klare og leselige etter forløpet av disse 1500 år. Hver side inneholder tre spalter, og skriften er her (som også ved de etternevnte håndskrifter) uncialskrift — det vil si består bare av store bokstaver og uten noen mellomrom eller atskillellestegn mellom ordene. Det gjør den mindre lett å lese, men naturligvis ble det gjort av sparehensyn i en tid, da skrivematerialet var overmåte kostbart.

For å drive denne sparsomhet videre har man skrevet ordene mindre og tettere, ettersom de nærmer seg slutten av en linje, og av samme grunn anvendte man en måte å trekke ordene sammen på som ofte har forvoldt feil i avskriftene. Først sløyfet de konsonantene M og N i slutten av ordene, idet utelatelsten merkedes ved en strek over ordet, som om vi vilde skrive Londo for London. Og så gikk de videre ved å utelate endestavelser og derfra til å forkorte hyppig forekommende ord, så som Jesus eller Gud. Disse eiendommeligheter er forøvrig felles for alle de eldste håndskrifter.

Vi går så over til

2. Codex Sinaiticus.

Det er ikke nødvendig å beskrive dette berømte håndskrift som i det hele tatt er meget lik det foregående. Men beretningen om dets oppdagelse for snart hundre år siden er overmåte interessant. Det kalles det sinaitiske etter det sted hvor det ble funnet av den tyske lærde dr. Tischendorf. Hans hele liv var viet til å søke etter og granske gamle bibelhåndskrifter. Han gjennomreiste hele Orienten og ransaket i dette øyemed hvert eneste gammelt bibliotek han kunde få innpass i. Men det var ganske uventet at han i Sankta Katarinas kloster ved foten av fjellet Sinai oppdaget denne «perle blant alle sine funn», som han kalte det.

Da han besøkte klosterbiblioteket i mai måned 1844, ble han oppmerksom på en kurv midt i den

store hall. Den var full av gamle pergamenter, og bibliotekaren fortalte ham at to fang av liknende gamle dokumenter allerede hadde vært nyttet til brensel. Hvor stor var ikke hans forbauselse ved i kurven å finne et antall blader som inneholdt en avskrift av «Septuaginta» (en oversettelse av Det gamle Testament til gresk, gjort i Alexandria i Egypt i løpet av det tredje århundre før Kristus) og som hadde utseende av å være det eldste håndskrift som han noensinde hadde støtt på. Man må, for å forstå denne ubegripelige skjodesløshet overfor slike literære skatter, erindre at de greske munkene i regelen er meget uvidende og aldeles ikke kan sidestilles med de lærde og høyt kultiverede ordensmenn i katolske klostre, som f. eks. benediktinere, dominikanere osv. Klosters myndigheter tillot no Tischendorf å ta med seg omtrent førti blader, da de jo bare var bestemt for ilden. Men han viste så megen glede over denne gave at munkenes mistanke ble vakt angående håndskriftets verdi og de nektet å gi ham mere.

Han vendte tilbake til Tyskland, og med sine kostelige blader gjorde han stor oppsikt i den litterære verden. Men han var meget varsom med ikke å fortelle hvor han hadde fått dem, da han framleis hadde et stille håp om å kunne sikre seg resten. Og han fikk snart anledning til å lykkønske seg selv med denne forsiktighet, for den engelske regjering sendte straks en bibellærd ut for å kjøpe opp alle verdifulle greske håndskrifter som han kunde komme over, og den stakkars Tischendorf var meget engstelig for at englanderene skulde snuble over den gamle kurv på Sinai. Man kan tenke seg hans lettelse, da han så engelskmannens beretning om sitt forgjeves forsøk — «for,» sa denne, «etter undersøkelser av slik en kritiker som dr. Tischendorf, kunde jeg naturligvis ikke vente noe utbytte.»

Tischendorf forsøkte deretter gjennom en innflytelsesrik venn ved det egyptiske hoff å skaffe seg resten av håndskriftet, men forgjeves. «Munkene i klostret», skrev hans venn, «har siden Deres bortreise lært verdien av pergamentene å kjenne, og no vil de ikke skille seg av med dem for noen pris.» Så avla han et nytt besøk på Sinai, men kunde bare finne ett blad som inneholdt elleve linjer av 1. Mosebok, hva der viste ham at håndskriftet opprinnelig hadde inneholdt hele Det Gamle Testament.

For å forkorte fortellingen må jeg gå over femten år, i hvilken tid han hadde oppnådd å få den russiske keiser interessert for saken, og i 1859 finner vi ham igjen i klostret, men denne gang med en fullmakt fra keiseren selv. Imidlertid fant han bare meget lite av verdi og hadde allerede forberedt seg på å reise tilbake uten å ha fått utført sitt forehavende, da en ganske uventet hendelse skaffet ham alt hva han hadde ønsket seg. Den siste aften før sin avreise spaserte han i klostergården sammen med klostrets økonom, og da de gikk inn ba munken ham inn i sin celle for å by ham noen forfriskninger. Neppe var de kommet inn i cellen, før munken tok opp igjen den tidligere samtale og sa: «Jeg har også lest en avskrift av den Septuaginta». Og idet han sa dette, tok han ned en svær bylt, innpakket i rødt

klede, og la den på bordet. Tischendorf åpnet pakken, og til sin store overraskelse fant han ikke alene de selvsamme bruddstykker som han hadde sett for femten år siden, men også andre deler av Det Gamle Testament og hele Det Nye Testament, samt noen av de apokryfiske bøker.

Full av fryd, som han dog denne gang hadde selvbeherskelse nok til å skjule, ba han i en likegyldig tone om tillatelse til å se dem igjennom inne på sitt soverom. «Og der for meg selv,» sier han, «ga jeg min glede fritt løp. Jeg visste at jeg holdt i min hånd en av de kosteligste bibelskatter som er til, et håndskrift, hvis elde og viktighet overgikk ethvert annet som jeg under tyve års ettersøking noensinne hadde sett.»

Til sist, gjennom keiserens medvirkning lykkedes det Tischendorf å komme i besiddelse av det kostelige håndskrift, som siden ble oppbevart i Leningrad som den største skatt Østens kirke eide. Seinere er det blitt solgt for 100 000 pund til England, hvor det oppbevares no. Også dette manuskript er — i likhet med Codex Vaticanus — gjort tilgjengelig for bibelforskere gjennom facsimili-reproduksjoner i alle våre store biblioteker.

Det tredje av de berømteste bibelhåndskrifter er

3. Codex Alexandrinus.

Det er det yngste av de tre. Det er i Englands varetekt og oppbevares med andre store nasjonalskatter i Britisk Museum i London. Det ble overrakt kong Karl den 1. i året 1628 av Kyrillos Lakarios, patriark av Konstantinopel, og det kom således sytten år for seint til England til å kunne brukes under forberedelsen av den engelske autoriserte oversettelse. Den arabiske skrift på det første blad beretter at det er skrevet «med martyren Teklas hånd».

Bare ti blader av Det Gamle Testament mangler, men Det Nye Testament er meget ufullstendigere da det har mistet 25 blader av begynnelsen til Matteusevangeliet, 2 av Johannes-evangeliet og 3 av det ene brev til Korintene. Det er skrevet med to spalter på siden, mens det Vatikanske håndskrift har tre og det Sinaitiske fire. Også av det Alexandrinske håndskrift er der nøyaktige fotografiske gjengivelser som kan sees i våre viktigste biblioteker, også i Oslo Universitetsbibliotek.

Foruten disse no omtalte eldste og berømteste bibelhåndskrifter skal jeg enno nevne to som tilskrives en meget høy alder og stor betydning. Det er for det første:

4. Codex Ephraëmi.

Det er meget tilsmusset og plettet og synes ved første øyekast å være forholdsvis nytt, da det er skrevet med en ganske moderne hånd. Der kreves en nøyere undersøkelse for å oppdage at der under den håndskrift som brer seg utover dokumentet, er svake, falmede linjer med gamle uncialer. Dette er hva man kaller en palimpsest — dvs. et omskrevet håndskrift. Man har nemlig skrapet dets opprinnelige innhold bort for å få plass til et annet

innhold. Jeg har allerede gjort oppmerksom på sammentrekninger osv. til innsparing av pergament i de tider da det var kostbart. I samme øyemed brukte avskriverne undertiden gamle pergamenter som var beskrevet fra før av, og ved omhyggelig å skrape og gni med pimpsten fikk de den gamle skrift ut og gjorde skinnet anvendelig til bruk på ny. Det behøver neppe å sies at i mange tilfelle var den utslettede skrift av langt større verd enn den som kom i stedet, og særlig gjelder det i dette tilfelle, hvor en gammel og verdifull avskrift av Bibelen med kaldt blod ble slettet ut i det tolvte århundre for å gi plass for noen teologiske avhandlinger av St. Efrem, en gammel syrisk kirkefader.

Den gamle skrift var dog ikke så fullstendig skrappet ut at der ikke sto igjen noen dunkle rester av den som dro oppmerksomheten hen på håndskriftet for omtrent 200 år siden. Det var meget vanskelig å lese eller, som det kalles, å dechifrere den gamle håndskrift, inntil Benediktinermunkene som er eksperter i behandling og uttydning av slike gamle pergamenter, i 1834 oppfant et kjemisk middel som straks ble anvendt og gjenopplivet en god del av den gamle skrift, skjønt pergamentet ble atskillig medtatt og plettet ved denne kjemiske behandling. Håndskriftet fantes da å inneholde en betydelig del både av Det Gamle og Det Nye Testament, og det

antas omtrent å være like så gammelt som Codex Alexandrinus. Det ble brakt til Frankrike av dronning Catarina av Medici og oppbevares no i Paris.

5. Codex Bezae.

er det siste manuskript jeg skal nevne. Det er også skrevet med uncialer, dvs. store bokstaver, og oppbevares i universitetsbiblioteket i Cambridge i England. Det ble overrakt universitetet av Calvins beste venn, Teodor Beza, i året 1581 med en beretning skrevet av hans egen hånd, om at han hadde fått det i 1562 i St. Ireneus-klostret i Lyon. Hvordan han hadde «fått» det, som han sier, vet historikerne å berette. I det året plyndret nemlig protestantene alle kirker og klostre i Lyon. Manuskriptet er litt yngre enn de andre store uncial-håndskrifter, og er skrevet både på gresk og latin på motstående sider. Det viser spor av atskillige revisorers arbeid. Det eiendommeligste er imidlertid enkelte interpolasjoner eller tilføyelser i teksten. Således står det i Luk. 7, 5 at Jesus så en som arbeidet på sabbaten og sa til ham: «Menneske, hvis du vet hva du gjør er du salig, men hvis du ikke vet det, er du forbandet og en lovens overtreder.» Dette står ikke i noe annet håndskrift.

Augustin-valfart.

Av Peter Schindler.

Toget kjører gjennom Numidiens høgslette på veg fra Algier til Tunis, og det er like før grensen til Beyens rike.

Steppen er vid og bred, rannet av blå, lave fjell. Graset er vårgrønt med store øyer av gult, med flekker av fiolett og blått og med blodstenk av valmue under den lette grønnfylne æter. Hjorder gresser, hyrder står vakt eller rider på luntende esler, nomade-sjeiker galoperer på rappe arabiske hester over de veldige vidder, hvor rolige falker seiler i solhavet. Der står blå røyk fra telt og hytter omkring de palmeløse oaser, i et land hvor all skog og all trevekst er borte. M a d a u r a, romernes lærde stad i Numidien, ligger inne under fjellet som en haug gule knokler på en fjern kyst, man skimter søyler og huer — ingen besøker den noen sinne. Av og til bryter klipper med fioleblå skygger opp av slettens fattige flate, og raske floder har skjært dype U a d i' e r i sanden. Enno er det friskt, men tenk på den hete sommer, når alt er svett, eller på den hylende vinter, hvis storm og regnskyll kjemper for å gjøre det til ørken!

Toget stanser i Souk Ahras, som ligger gjemt mellom lave høyder. Her er Augustin født den 13. nov. 354. I hast gjennom den dødsens kjedsommelige by og opp til fortet, hvis høyde behersker utsikten; her står en benk, og herfra skal Tagaste som byen het i oldtiden, observeres.

Byen er ikke en av «Islams hvite steder», men den alminneligst mulig lille franske koloniby med jernbane-

stasjon og elektrisitetsverk, -hospital og haller, funksjonærboliger, garnison og monument for de falne. Moskéen er likeså banal som kirken, begge er nye, og begge er bygd av franskmennene. Der er et lite Hôtel de Ville i Louis XIV stil, der er musikkpaviljong av støpejern og bølgeblikk på torget, der er provinsielle butikker, kaféer, soldater, gendarmen og politi, der er kolonihager og offiserskasino — men der er ikke én synlig splint fra oldtiden, og der er bare et gatenavn som minner om Augustin.

I apéritif-timen er der mere fransk underklasse enn arabere på torget, hvor solseilet skygger langs moderne butikker; et forgjeves fantasi-forsøk på å gjøre platanene til søyler, solseilet til arkader og blekkpaviljongen til et tempel ... for å trylle fram antikkens basilika mislykkes. Selv omegnens lave kuller er no berøvet sin trevekst, og bare den videre horisont bevarer litt av den atmosfære Augustin må ha innåndet i sine første seksten leveår. Det er rytmiske, rolige fjell med seter og skog, med dype slukter og friske floder, kledd i cypres og oliven, akasie og laurbær — dengang var de helt lødne.

Kirken som dog heter Saint Augustin, er ytterst banal, malt i forloren Beuroner-stil, forsynt med tallrike sentenser av kirkefaderen, forstyrret av Jeanne d'Arc og Curé d'Ars, N. D. de Lourdes og Sacré Coeur i malt gips, av tallrike trikolorer, falske ruter og girlander av prisme-kroner.

I dens krypt (o: i en kjeller) har man anbrakt hva Souk Ahras eier fra Tagastes tid, og det er rikt og velbevart, men hverken rensset, konservert, nummerert, beskrevet eller katalogisert; det hele kan stå i tre værelser, men der er ypperlige puniske og romerske relieffer iblant, tallrike steler med Kokraniets månehorn og den liggende halvmåne fra Saturn-dyrkelsen, og der er steler med innskrift i det enno uleselige libyske berber-alfabet, men om Augustin intet. Fødested, kirke, katekumenat, det er forsvunnet, intet spor — man må nøyes med tanken om en mørkhudet, svartkrøllet numidier-gutt, hvis far var en liten embetsmann på datidens Hôtel de Ville og hadde litt eiendom ved siden av. Gutten fikk sin første skolegang her og briljerte ute i Madaura på sletten under fjellet. Det satt hode på ham, han måtte til Kartago — men pengene? Det år han gikk og ventet på at far Patricius fikk reist pengene, ble fatalt for hans tro og hans dyd. Moder Monica hadde ikke fått ham døpt som gutt — også Hieronymus, Basilius og de to Gregorer blir seint døpt — og det som var lært i katekumenatet, regnet av; det manglende dåpsvann måtte hun erstatte med tårer. Da han i 370 kunde forlate Tagaste, var det for å tre inn i et 15 år langt elskovsforhold. Året etter omvendte den gamle far seg, ble døpt og døde, og no hviler hans ben i en av de ikke utgravede høgder bak disse likegyldige gater.

Etter sin dåp i 387 gjenser Augustin, som dypt grepet asket, sitt Tagaste. Han selger størsteparten av sin arvede eiendom — Monica døde i Ostia — og lever et slags munkeliv med en krets av unge venner i fire lykkelige år, rike på åndens sysler.

Så skjer det i 391, da han må til Hippo (Bône), ca. 100 km borte og ute ved kysten, for å redde en venns sjel, at folkevilljen tvinger bispem til å gjøre ham til prest. Det ga de neste fem år i Tagaste en mere formell karakter, og det førte ham Numidien rundt som predikant og som apologet mot kjetterne.

I 396, i hans 42. år, gjør de ham så til biskop i stifts-staden, og han må forlate det Tagaste som hadde huset ham i 25 år, avbrutt av oppholdene i Kartago, Rom og Milano.

*

Hippo Regius er nutidens Bône. Den ble Augustins bispeby i 34 år, i den skrev han sine hovedverker, fra den befolket han Numidiens bispestoler med menn av sin skole, fra den lynte og tordnet han mot minst fire store kjetterier, og i den lukket han i 430 sine øyne i en alder av 76 år, like før Afrikas kirke skulde gå under i folkevandringsens bølge, og dens ruiner skulde dekkes av Islam.

Det var kanskje kirkehistoriens rikeste periode, det halve sekel før og etter 400. Den som levde i de år, hadde kunnet se Basilius bli Metropolit i Asia og Gregor bli bisp av Nyssa, han kunde ha hørt Syrias sanger Efram lovprise Maria og se munkefaderen Martin sette seg på bispestol i Gallien, han hadde kunnet lese de første ark av Ulfilas gotiske og Hieronymus' latinske bibler, høre de to Kyrillos'er av Jerusalem og Alexandria, han hadde kunnet høre Ambrosius i Milano, Cassian i Marseille og oppleve at kristendommen ble statskirke under Theodosios den store — og først i perioden, i 387, vilde han ha hørt

at den puniske Rhetor Augustinus var blitt døpt, og at man i 396 hadde gjort ham til bisp i Hippo i Numidien ... og no fløt der en strøm av skrifter som ellers kun fra Hieronymus' penn i Palestina .....

På ny leter vi etter spor av Augustin; de m å være der, når man ellers i Nord-Afrika har bevart så store rester av herlige basilikaer fra de år — hvor er hans domkirke, hvor hans dåpskapell, hvor sto den stol hvorfra sermones lød, hvor det bord hvorfra skriftene mot manikeere, donatister, pelagianere og hedninger og de tallrike epistler utgikk?

Der er ruiner i Hippo, ute bak tømmerstabler, losseplasser og kolonihager, de er rike, og de kunde være mere medtatte. Der er imponerende rester av puniske og fønikiske murer, der er spor av rikdom og eleganse fra de store keiseres dager, statuer er funnet, og mosaikker med mytologi og med jaktscener er frilagt, herlige sarkofager er dratt fram nesten usårede i den rike skulptur, og der kan finnes spor av havnen, av en gate og av broer over de to floder — men av Augustin og hans basilika: ikke spor eller anelse. Det kan neppe være totalt forsvunnet, dertil har komplekset vært for stort, snarere må det ventes funnet når nye utgravninger foretas (men det interesserer ikke Frankrike!); for det utgravede parti synes bare å være et villakvarter nær havnen. Altså — atter en skuffelse for pilegrimen, men den mildnes når man ser hvor nutiden har umaket seg for å minnes Augustin i hans residensstad.

Da Frankrike i 1830 erobret Algier og begynte å sette seg fast i landet, opprettedes sokn i alle garnisons- og administrasjonsbyer, så også i Bône, som fikk sin kirke nede på boulevarden.

I 1842 lot biskopen av Kartago og Hippo seg av Pavia bisp skjenke en armknokkel av Augustins relikvier; den transporterter under stor pomp av syv bisper og deres følge på to skip til Bône, hvor der reistes en statue av ham, støpt av erobrede tyrkiske kanoner. Inntil bedre tider gjemtes relikvien i soknekirken.

I 1880 kjøpte den store Afrika-kardinal Lavigerie høgden over Bône, og etter 20 års innsamlinger og arbeid innviddes den «basilika» som no kroner høgden over Hippo Regius.

Dens stil er et virvar av romanske, byzantinske og pseudo-arabiske elementer, og den er fylt med meget av det franske kirker synes å skulle være fylt med; men samtidig eier den deilige marmor, og bak alteret har relikvien fått en verdig grav.

På basilikaens port henger store plakater med oppfordring til å delta i valfarter til Lourdes og Lisieux, men hvor henger der blott den beskjedneste seddel om Tagaste, Hippo og Pavia? Alle siterer den største av de latinske fedre, men ingen ærer ham med et besøk. Han er i en skjendig grad blitt litteratur.

Den som kommer ut av basilikaens port kan rekonstruere en frodig slette, kranset av skogkledte fjell, der til begge sider når Middelhavet, og kan se byen på sletten, havnen og basilikaen, som har avløst de gamle templer. Han ser til den ene side romersk yppighet og kultur og til den annen, bak fjellene, Numidiens harde nomadeland — han tenker på Augustins skrifter for den dannede verden og på samme biskops lille håndbok «Om at katekisere fellaher».

Etter å ha opplevd politisk oppløsning, som etterfulgtes av vandalernes 18 måneders beleiring, døde Afrikas store kirkefader 28. august 430, etter tre måneders sykdom, i sitt 76. år, 10 år etter Hieronymus og 33 år etter Ambrosius. Han fant sin første grav i sin bispestad.

*

Vandalernes herjen truet graven, så Fulgentius og andre nordafrikanske bisper lot ham flytte til Cagliari på Sardinien. Da saracenerne i 8. årh. erobret øya, kjøpte longabarderkongen Luitprand relikviene, som han seilte til Genua, hvorfra de i prosesjon ble båret til hans kongestad Pavia (en times jernbanekjørsel fra Milano); det er da her vi skal søke graven.

Dette er en valfart som gir utbytte.

I Pavias fordums katedral, San Pietro in Ciel d'Oro, «St. Peder med gullhimlen», oppkalt etter gylne mosaikker i kuplen, som et jordskjelv har ødelagt, finnes tre berømte graver.

I en søyle hviler kong Luitprands ben, den tro vokter ved kirkefaderens grav; en innskrift kjennetegner stedet.

I krypten hviler restene av «den siste romer», filosofen Boëthius, Theodoriks minister, som ble myrdet da ariansk barbari i 524 kom opp i Østgoteren, og som sto i høgt ry hos Dante, Boccaccio og Petrarca. Hele middelalderen holdt ham for filosofiens lys, som Augustin var teologiens. Tenkerens ben er innesluttet i et skrin av glass og malm.

Men under høgalteret hviler kirkefaderen fra Hippo og Tagaste. Over hans hellige rester har det 14. årh. reist den berømte Arco, en skulptur-ark i tre etasjer av kritthvit marmor, 5 m høy, 3 bred og 1½ dyp, med 50 relieffer, 95 frie statuer og 420 figurer foruten en overdådig flora og fauna og en prektig skulpturell arkitektur med tinder og pinakler.

Relikviene hviler i en skulpteret og forgylt urne av malm, nedsatt i et sølvskrin og gjemt i selve alteret bak et bronsegitter.

Der er svalt og stille i den eldgamle langobardendom, middagens lys veller inn over det rike gravmæle, og som en kilde springer opp å velde, springer tankene fram: «Bekjennelser», «Guds-staten», Synet i Ostia, før Monica døde, omvendelsens «Ta og les», kampen mot kjetterne, nådelæren, den jevne tale til Numidiens bønder og «Ene-talenes» Guds-henrykkelse ..... den omvendte synder, kirkefaderen, helgenen, teologen og bispen, språkkunstneren, taleren og vennenes venn, «den menneskeligste helgen — og det helligste menneske» ..... og hva er der no av Hippo's og Kartagos stifter etter folkevandringen og Islams stormfloder? De tykke folianter i bibliotekene, de talløse sitater, det røde tråd i all seinere teologi ..... og der hviler de jordiske rester! Så folder seg hånd og tanke, og turistene blir pilegrim, reisen ender som valfart i en bønn som ikke kjenner tid og sted og ord.

Nede i krypten står i skrinet på søylen Boëthius, som skrev Dantes trøstebok «Om filosofiens trøst», og om hvem han synger i Paradiso X, 125:

Det legem, han ble jaget fra, forneden

i Ciel d'Auro er; han selv fra kviden

og landsforvisningen kom her i (Paradis) til freden .....

Dantes italiensk har for «Kviden» martiro, «Martyriet», for Boëthius ble drept av arianer-hat til den katolske ortodoksi. Han dyrkes da også fra Arilds tid, en gang om året, på sin festdag i Ciel d'Auro med en

messe — som Karl den store en gang årlig dyrkes i Aachen; men også i hjertene lever han, og på marmorsøylen har pikehender skrevet sine navn og denne bønn:

X, Y & Z bærer fram bønnen om å måtte klare sin eksamen i juli!!

Det er unge «studentesse» fra Pavias universitet, der har påkalt martyrfilosofens forbønn og således gitt ham et stedsevarende æreminne. Den som fra kirkens port kaster et siste blick på Augustins prektige gravmæle, minnes hvordan Bernhard av Clairvaux i Paradiso XXXII, 35 viser Dante Kirkens tre store lys (det er før Ignatius tider) og peker på «Francesco, Benedetto ed Augustino», Frans av Assisi, Benedikt av Nursia og «Tåresønnen» fra Tagaste, Kartago, Rom og Milano, som ble helgenen, bispen og kirkefaderen, ikke bare for Numidien, men for Vesterledet.

Barna takker for ferien.

Som i fjor ble det også i år umulig å organisere en egen feriekoloni for barna. Likevel har vi ved hjelp av innkomne gavebidrag sett oss i stand til å gi bidrag til 44 barns ferieopphold på landet. Det dreier seg om barn fra St. Olavs og St. Halvards menigheter i Oslo. — Gjennom Aftenposten fikk vi kr. 800.—, og ved gaver i St. Olavs menighet kr. 300.—, og ved gaver i St. Halvards menighet kr. 230.—, i alt kr. 1330.—. Etter foretatt fordeling innkommene i St. Olavs menighet kr. 85.—, som etter overenskomst med givene er deponert for neste års ferie.

På alle barns vegne som har fått nytte godt av disse velkomne feriebidrag vil vi herigjennom få lov til å bringe den hjerteligste takk til alle bidragsytere.

Sokneprestene i St. Olav og St. Halvard.

Det Apostoliske Vikariat for Danmark 50 år.

Også i Danmark feirer man 50 års jubileet for det apostoliske Præfekturs opphøyelse til apostolisk Vikariat. I de forløpne år har tre biskopen ledet Kirken i Danmark: biskop von Euch i 30, biskop Brems i 16 og biskop Suhr i 4 år. Innenfor samme tidsrom er det katolske befolkningstall på nytt blitt femdoblet, soknenes antall nesten femdoblet, skolenes tredoblet og hospitalenes tidoblet osv. Det finnes no et betydelig antall danskfødte prester og mange er under utdanning og som «Katolsk Ugeblad» skriver: «Kirken er blitt en faktor som våre landsmenn regner med og respekterer, og først og fremst er katolisismen for vide kretser blitt forståeligere, brodden er tatt av forvanskningene, som i århundrenes løp har karrikert Kirken til ukjennelighet for dansk bevissthet.»

Jubileet vil bli feiret 8. september, på 50 års dagen for den første biskops konsekrasjon, i alle landets katolske sokn.

Olga Rasmussen - „Søster Olga“.

Atter har et trofast medlem av Mariakongregasjonen lukket sine trette øyne. Torsdag den 20. august døde Olga Rasmussen på Vor Frue Hospital etter lang tids sykdom. Høgtidelig requiemmesse for henne ble feiret i St. Olavs kirke tirsdag den 25. august, og begravelsen fant sted på Vår Frelsers Gravlund under megen deltagelse.

Et sykehusopphold på Vor Frue Hospital for mange år siden brakte for første gang Olga Rasmussen i kontakt med den katolske Kirke. Ikke lenge etter at hun var utskrevet som pasient, konverterte hun. Kort etter ble hun ansatt som sykepleierske ved Vor Frue Hospital, og der var hun i 23 år.

Nesten hele sitt liv hadde hun en skrøpelig helse, men Olga Rasmussen lot seg ikke knekke av sykdom og smerter. Hennes ukuelige energi holdt henne opp og bar henne gjennom alle lidelser, og så sant hun var oven senge, var hun ikke å formå til å svikte sitt arbeid. Og på kongregasjonsmøtene kunde hun glemme sine plager og hygge seg med oss andre på sin stillferdige måte.

Olga Rasmussen hadde få slektninger her i verden, men ensom var hun ikke. Hun hadde mange venner, og selv var hun sine venners mest oppriktige og hengivne venn.

I Mariakongregasjonen vil vi komme til å savne henne og med vemod minnes de mange kvelder vi i årenes løp har hygget oss sammen der. Men vi unner henne hvilen, — livet var blitt så byrdefullt for henne at det var godt hun slapp å ta fatt på det igjen.

Vi lyser fred over hennes minne!

Mariakongregasjonens sekretær.

Om skjærsilden.

Oversatt av C.

(Fortsettelse.)

Man må alltid gi sine medmennesker Jesus, ikke seg selv. Jeg har sett særlig meget av dette i skjærsilden, men det kan jeg ikke beskrive. Det har lært meg å være forsiktig. Ofte har denne forsiktighet gjort meg trist, for jeg måtte ofte holde den kjærlighet tilbake som så gjerne ville fram og hjelpe. Et eller annet forsiktighetshensyn holdt meg tilbake så jeg ofte gråt av tilbaketrengt kjærlighet. Da trøstet Jesus meg alltid og sa: «vit at i himmelen skal du engang få lov å elske som du elsker.» Da kjente jeg meg alltid trøstet igjen. Også i det gode man gjør må man spørre Jesus om råd så man oppfyller Guds mening med det og ikke legger Ham hindringer iveien.

Der hvor alt blir ødet bort bør man heller ikke gi, — der hvor Gud ikke vil at man skal gi. Derfor er det så nødvendig å rådføre seg med Jesus, så at man hjelper når Han vil og så meget Han vil. Derfor er den hellige fornuft også så nødvendig, nettopp i nestekjærligheten. Gjennom den får vi vite hva rett er, især når vi har bedt derom. Det er også tilfeller hvor Jesus har sagt til meg: «Der gjør du mere ved ikke å gjøre noe —

der har nøden noe stort å utrette for meg.» Hvor ofte har Frelseren holdt meg tilbake når min kjærlighet ville trenge seg fram for å gjøre noe, — da sa Han bare: «Her må du be, da har du gjort det beste du kan gjøre.»

Ofte viste Gud meg da sine skjebneplaner, og jeg så at jeg måtte la Ham råde, — jeg så at mangen nød bragte redning fra indre farer. — A, jeg har lært og skjønt så meget om denne sak, har sett dypt i skjærsilden, — og da stiller hjertet seg på Guds side, og man forstår hvor uklok og uforstandig man kan være når man vil gjøre godt. I alle ting må den hellige fornuft først og fremst følge den Hellige Ånd, da blir vi ledet av den guddommelige visdom. Ellers kunne vi så lett komme iveien for Guds virksomhet, — selv den beste mening må renses ved bønn, ved å se opp til Gud fra hvem all visdom og godhet kommer og som alene kan gjøre vårt hjertes godhet virkelig god.

Hechjemme —

På grunn av vår medarbeiders sykdomsforfall vil artikkelserien «Tro og fornuft» foreløbig ikke fortsette. Vi håper dog snart å kunne ta den opp igjen.
Red.

Tønsberg. Søndag 16. august feiret vi høgtideligholdelsen av Maria's opptagelsesfest. Vi hadde gledet oss meget i forvegen til denne fest, for som vi kjenner vår kjære, oppofrende sokneprest pastor Heiss, er han den som kan gjøre de kirkelige fester meget vakre. Og vi er heller ikke blitt skuffet denne gang. Denne festdag var noe av det skjønneste vi noensinne har opplevd. — Vårt fortrinlige sangkor, ledet av vår geniale professor *Riedel*, oppførte en 4-stemmig messe av W. A. Mozart. Framførelsen var praktfull. Til graduale ble det sunget «Ave Maria» for tenor-solo og orgel av Gounod, og til offertorium det 4-stemmige «Salve Regina» av Johs. Haydn. Etter hogmessen ble atter en konvertitt opptatt i kirken. Og etter sin opptagelse jublet den nyopptatte, frk *Randi Engevik*, som er en fremragende sangerinne, sin takk opp til Gud i det vidunderlige «Alleluja», for sopran-solo og orgel av Mozart. Men den største overraskelse fikk vi oppleve til slutt. Av glede over at vår menighet igjen hadde fått en konvertitt til, som til og med er medlem av sangkoret, vilde også sangerne bidra sitt til festgleden. Og det gjorde de også, og vel på den skjønneste måten. Sangkoret oppførte nemlig det store «Te Deum» av W. A. Mozart, og det ble sunget på en aldeles enestående og fremragende måte. Det siste vers av dette «Te Deum» er komponert som en stor fuge, og dens presise og eksakte framførelse stiller meget store krav til sangerne og især til dirigenten. Men vårt sangkor løste også denne meget vanskelige oppgave så glimrende og utmerket, at både enhver av sangerne og i særdeleshet korets ledelse har all ære av denne strålende prestasjon og fortjener alles takk og anerkjennelse. Men vårt sangkor er også i de aller beste hender. Det ledes av herr professor *Riedel*, som viste seg nettopp ved denne anledning som den fullendte kunstner på orglet, og som korets fremragende dirigent, som fortjener alles høgaktelse og takk for sin oppofrende og samvittighetsfulle innsats på kirkemusikkens område, som bare søker ett, og bare går ut på å tjene Gud og Hans hl. Kirke, og det ved musikkens himmelske kunst. — Etter denne høgtidsstund forlot vi den meget vakkert pyntede og til trengsel fylte kirke, rikere om et uforglemmelig minne og om en sjelelig opplevelse. Og vi retter vår dypfølte takk til vår kjære pastor Heiss, til herr professor *Riedel* og hans fortrinlige sangkor og til alle som har hjulpet med til denne festdag.
Fru Gisle Johnson.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. Boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo.